אין חוששין למיעוטא ואיבעית אימא לעולם קסבר חוששין למיעוטא דעבדינן ליה תקנתא כרב נחמן אמר שמואל דאמר [א]רב נחמן אמר שמואל [א]יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהם ב"ד מעמידין להם אפוטרופוס ובורר להם חלק יפה הגדילו יכולין למחות ורב נחמן דידיה אומר [ב]הגדילו אין יכולין למחות דא"כ מה כח ב"ד יפה לימא דרב נחמן תנאי היא לא דכ"ע אית להו דרב נחמן והכא [ב]בחוששין למיעוטא קמיפלגי ר' ישמעאל בר' יוסי אומר משום אביו הבת [ג]מאכיל הבן אינו מאכיל מ"ש בן דלא מאכיל משום חלקו של עובר בת נמי לא תאכיל מפני חלקו של עובר אמר אביי הכא בנכסים מועטים עסקינן וכגון דאיכא בן בהדי בת מה נפשך אי האי דמעברא בן הוא לא עדיף מהאי דקאי אי בת היא אמאי אכלה בתקנתא דרבנן כמה דלא נפק לאויר העולם לא תקינו רבנן במאי אוקימתא בנכסים מועטים אימא סיפא שמא ימצא העובר זכר ואין לבנות במקום בן כלום אדרבה [ג]נכסים מועטים דבנות נינהו סיפא אתאן לנכסים מרובין ונכסים מועטים דבנות נינהו [ד]והאמר רבי אסי א"ר יוחנן [ד]יתומין שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו ואלא מאי בת דקתני אם א"ה היינו ר' יוסי כולה ר' ישמעאל בר' יוסי קתני לה: **מתני'** [ה]העובר והיבם והאירוסין והחרש ובן תשע שנים ויום אחד פוסלין ולא מאכילין [ו]ספק שהוא בן ט' שנים ויום אחד ספק שאינו ספק הביא ב' שערות וספק שלא הביא [ה]נפל הבית עליו ועל בת אחיו ואין ידוע אי זה מת ראשון [ז]צרתה חולצת ולא מתייבמת: **גמ'** העובר: [ח]אי בת כהן לישראל היא פסיל לה [1]כנעוריה פרט למעוברת אי בת ישראל לכהן היא לא מאכיל לה ילוד מאכיל שאינו ילוד אינו מאכיל: היבם: [ט]אי בת כהן לישראל היא פסיל לה [1]ושבה אל בית אביה פרט לשומרת יבם אי בת ישראל לכהן היא לא מאכיל לה [ו][2]קנין כספו אמר רחמנא והא קנין דאחיו הוא: והאירוסין: [י]אי בת כהן לישראל היא פסיל לה

דהא

אין חוששין למיעוטא. לשמא יהא זכר ויש לו חלק בהן דבתר רובא אזלינן ורובא יולדות או נקבות או מפילות כדפרישית לעיל: **דעבדינן ליה תקנתא.** בוררין לעובר שאר נכסים לחלקו ונמצאו העבדים כולן לחלק הנולדים אבל היכא דכולן נקבות לא מצינו למיעבד תקנתא שמא יהא העובר זכר ויהא הכל שלו: **יתומים.** קטנים שבאו לחלוק מעמידין אפוטרופוס לכל אחד ואחד ובורר כל אפוטרופוס חלק אחד יפה לחלקו: **הגדילו.** היתומים יכולים למחות ומהניא חלוקה לפירות דעד מחאה: **לימא דרב נחמן תנאי היא.** מדאמר ר' שמעון זכרים יאכלו משום תקנתא דרב נחמן מכלל דת"ק דאמר עבדי צאן ברזל לא יאכלו אפי' בתקנתא קאמר ולית ליה דרב נחמן ואינן רשאין לחלוק עד שיגדילו: **לא דכולי עלמא אית להו דרב נחמן.** ואי דעבד להו תקנתא הכי נמי דאכלי אפילו לתנא קמא והכא בדלא עבוד תקנתא פליגי וקאמר רבי שמעון יאכלו ולא חייש למיעוטא ותנא קמא חייש למיעוטא: **הבת מאכיל.** קס"ד ה"ק אם יש כאן בת ולא בן מאכיל עבדים אבל אם זכרים הם לא יאכלו העבדים: **בנכסים מועטים.** דתקון רבנן [ז] הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים: **וכגון דאיכא בן בהדה.** דהך בת דהוו כולהו בחזקת הבן מדאורייתא דהשתא ממה נפשך אי עובר זכר הוא לא עדיף מהאי דשקלינהו רבנן מיניה ואוקמינהו ברשות בת ואי עובר בת היא כיון דיש בן זכר לפנינו אין לעובר נקיבה חלק בהן אלא בתקנתא דרבנן וכמה דלא נפק כו'. ולהכי נקט בן בהדה דאי לא הוה בן אית ליה זכייה לעובר נקבה מדאורייתא בנכסים בתורת ירושה בהדי הך בת והכי מפרש מילתא דר' ישמעאל הבת עם הבן מאכלת אבל אם יש בן בלא בת אינו מאכיל: **מה שמכרו מכרו.** וכיון דלענין מכירה ברשותייהו קיימי היכי אכלי: **אלא מאי הבת דקתני אם.** והכי קאמר האם מאכלת עבדי מלוג שלה כדרך שהיתה אוכלת והבן אינו מאכיל את עבדי צאן ברזל מפני חלקו של עובר: **מתני' העובר פוסל.** בת כהן שניסת לישראל ומת והניחה מעוברת: **ואינו מאכיל.** בת ישראל שנשאת לכהן ומת והניחה מעוברת: **והיבם.** בת כהן שומרת ליבם ישראל פסלה מתרומת אביה ובת ישראל שומרת ליבם כהן אינו מאכילה: **והאירוסין.** בת כהן מאורסת לישראל פסלה ובת ישראל מאורסת לכהן אינו מאכילה: **ובן ט' שנים.** בגמרא [סח.] מפרש לה: **ספק שהוא בן ט' ספק שאינו.** הוי נמי כבן ט' ופוסל ואמילתא דלעיל קאי: **ספק שהביא שתי שערות כו'.** לעיל קאי לענין האירוסין דקתני פוסלין והכי קאמר קטן שקדש האשה ספק הביא שתי שערות וקדושיו קדושין ספק שלא הביא פוסל בת כהן המאורסת לו מן התרומה: **נפל הבית עליו ועל בת אחיו.** שהיא אשתו ספק הוא מת תחלה ונפלו שתיהן לפני אחיו ופוטרת צרתה משום צרת הבת ספק בת אחיו מתה ראשונה ובשעת נפילה ליבם לא הואי צרתה צרת ערוה דתנן (לעיל דף ג:) וכולן אם מתו או מיאנו צרותיהן מותרות: **צרתה חולצת ולא מתייבמת.** איידי דאיירי בספק לחומרא תני לה בהדייהו: **גמ' ושבה אל בית אביה כנעוריה.** משמע בזמן שהיא דומה לנעוריה: **ילוד מאכיל.** ישראלית האוכלת בשביל בנה אינה אוכלת אלא אם כן ילוד. בן מאכיל את אמו נפקא לן בתורת כהנים [אמור פרק ד] מוליד ביתו הם יאכלו בלחמו (ויקרא כב) קרי ביה יאכילו ומהכא ילוד הוא דמשתמע: **ושבה פרט לשומרת יבם.** שאינה ברשותה לשוב דהא אגידא ביה:

דקניה

אין חוששין למיעוטא כו'. הקשה הר"ר שמואל בר' חיים הא כי הוי נמי נפל פסיל כדמוכח בפ' מי שמת (ב"ב דף קמב. ושם) דלמאן דאמר המזכה לעובר קנה זוכה העובר בנכסי אביו עד שתפיל האשה דתניא (שם) גבי גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו ושמעו שאשתו מעוברת והחזירו ואחר כך שמעו שהפילה והחזיקו החזיק בשניה זכה בראשונה לא זכה ואר"י דהכא יש להסתפק שמא כבר הוא נפל וא"ת דהכא חייש רבי יוסי למיעוטא ובפ' מצות חליצה (לקמן דף קה:) קאמר דקטנה חולצת ואמאי הא אין עולה לייבום כיון דחייש למיעוטא דחיישינן שמא תמצא אילונית וכיון דאין עולה לייבום אין עולה לחליצה [ט] וי"ל דחשיב עולה לייבום כיון דאם יבא אליהו ויאמר דאינה אילונית היתה יכולה להתייבם ולא דמיא לחולצת תוך ג' חדשים (א) [ח]דאפי' יבא אליהו ויאמר דלא מיעברא לא משגחינן ביה וא"ת דבפ"ק דכתובות (דף יד:) לא חייש ר' יוסי למיעוטא בתינוקת שנאנסה ואר"י דברובא דאיתיה קמן כ"ע מודו דלא חיישינן למיעוטא ומיהו ל"ע בריש המוכר פירות (ב"ב דף צג:) דאזיל רבי יוסי בתר רובא דזריעה להוציא ממון ואייתי מינה ראיה לרב דאמר הולכין בממון אחר הרוב אלמא לא חייש רבי יוסי למיעוט לענין ממונא וכל שכן לענין איסורא [ט] ויש לחלק: **יתומים** שבאו לחלוק כו'. מפורש בהשולח (גיטין דף לד.): **מועטים** עסקינן. אע"ג דפסקינן בפ' נערה בכתובות (דף נג.) דמזון האשה והבנות ממקרקעי ולא ממטלטלי סוגיא דהכא סברא דעבדא כמקרקעי דמי כרבי אלעזר דאמר בפ"ק דב"ק (דף יא: ושם) הלכה גודין מן העבדים ומיהו אין הלכה כן אלא כרב נחמן דפליג עלי' דקי"ל ככל הני שמעתתא דשלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר חמא פרק יש נוחלין (ב"ב דף קכח.) דמסיק התם דשלח ליה אין גודין אבל אין לומר דחשיב עבדא כמטלטלי וסבר כרבי דאמר בפרק נערה (כתובות דף נג.) מזון האשה והבנות בין ממקרקעי בין ממטלטלי דא"כ בסמוך דפריך במאי אוקימתא בנכסים מועטים ודוחק לומר דסיפא אתא לנכסים מרובין ה"ל למימר דסבר לה ר"ש בן יוחאי כר"ש בן אלעזר דקי"ל (שם) כוותיה דמזוני מקרקעי ולא ממטלטלי: **שקדמו** ומכרו כו'. מלשון קדמו משמע דאיירי שקדמו למכור קודם שהחזיקו בהן בית דין לצורך בנות אבל אין נראה לר"י דא"כ הוה ליה לאוקמי כגון שכבר החזיקו בהן בנות ע"פ ב"ד אלא אין שום חזקה מועלת אלא קדמו קודם שיאכלו הבנות קאמר ומיהו אר"י דיש לדחות דמשמע ליה דבת אוכלת מיד אחר מיתת הבעל בלא החזקה על פי ב"ד:

מה שמכרו מכרו. והדמים שלהם דאם לא כן בחזקת הבנות הן וכן משמע בסוטה (דף כא:) דחשיב ליה רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים מועטים: **קנין** כספו אמר רחמנא והאי קנין דאחיו הוא. אמר ר"ת דאסמכתא בעלמא הוא דמדאורייתא מיכל אכלה דהא למשנה ראשונה דפרק אף על פי (כתובות דף נז. ושם) היכא דאכלה בחיי הבעל אכלה נמי בחזקת היבם ודייק ר"ת מדקתני התם ואפילו כולם בפני הבעל חסר יום אחד משמע הא כולן בפני הבעל אוכלת ועוד דתניא בתוספתא (דכתובות פ"ה) זו משנה ראשונה אבל רבותינו אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה ולא היבמה עד שתיבעל משמע דלמשנה ראשונה אוכלת א) ובירושלמי דפרק אע"פ הגיע זמן ולא ניסאו או שמתו בעליהן אוכלות משלו ואוכלות בתרומה והיינו בלא ביאה דאי אחר ביאה פשיטא דאשתו גמורה היא והיינו טעמא דמשנה

ראשונה

עין משפט
נר מצוה

יט א ב מיי' פ"י מהל' נחלות הלכה ד סמג עשין נו טוש"ע חו"מ סימן רפט סעי' א:

כ ג מיי' פי"ט מהל' אישות הלכה יז סמג עשין כו טוש"ע אה"ע סימן קיב סעי' יא:

כא ד מיי' שם הל' יט סמג עשין פא טוש"ע שם סעיף יד:

כב ה מיי' פ"ח מהל' תרומות הל' א טור"ד סי' שלא:

כג ו מיי' שם הל' יא:

כד ז מיי' פ"ו מהלכות יבום סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קעג סעי' ח:

כה ח מיי' פ"ח מהל' תרומות הל' ג טור"ד סי' שלא:

כו ט מיי' שם הלכה ה:

כז י מיי' שם הלכה ז:

◆

תורה אור השלם

1. וּבַת כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל וְכָל זָר לֹא יֹאכַל בּוֹ: ויקרא כב יג

2. וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וִילִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ: ויקרא כב יא

◆

תוספות ישנים

יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו. פ"ה (בכתובות קג.) קדמו קודם שהגבו ב"ד לבנות ולא נהירא דא"כ מה פריך הכא לוקמה כשכבר הגבו ב"ד הנכסים לבנות ולכן נ"ל קדמו ומכרו קודם שאכלו הבנות הנכסים: א) ור' יצחק בר' אברהם פי' דודאי דרשה גמורה היא והאי דמשמע התם דלמשנה ראשונה אוכלת כי הגיע זמנה בפני הבעל היינו דווקא בתרומ' דרבנן אבל בתרומה דאורייתא לא אכלה אפי' למשנה ראשונה דקנין כספו אמרה רחמנא והאי קנין דאחיו הוא. וכן משמע פרק נערה המאורסה (נדרים דף עג:) גבי בוגרת ששהתה י"ב חדש וכו' וקאמר ר' אליעזר ומשנה ראשונה אמרו דבר אחד דתנן היבם אינו מאכיל וכו' וקאמר אביי ודלמא לא היא עד כאן לא אשמעי' משנה ראשונה אלא להאכילה בתרומה דרבנן משמע דבכתובות בתרומה דרבנן מיירי: אי בת כהן לישראל פסל לה דהא קניה בהאי הויה. לא נהירא לגרוס כן שהרי אצטריך כי תהיה לומר בת כהן שנבעלה לפסול לה פסלה וצ"ל דטעמא משום דכתיב ושבה אל בית אביה וזו עומדת בבית בעלה ואיגררא ביה:

מסורת הש"ס

א) כתובות ק. קידושין מב. גיטין לד., ב) לקמן קיט. וש"נ, ג) [נ"ל מאכלת], ד) כתובות קג. סוטה כא: ב"ב קמ., ה) לעיל לא., ו) [כתובות נח.], ז) [כתובות קח:], ח) [לעיל לה:],

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אין חוששין וכו'. וי"ל דחשיב עולה ליבום. עיין לעיל דף מא ע"ב: בא"ד בסופו ויש לחלק. עי' בר"ן שבת פ' יט דף נט ע"ב ובב"י יו"ד סי' קלא בשם תשובת הר"ן וצ"ע:

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אין וכו' דאפילו יבא אליהו. נ"ב ע"ל בפרק החולץ דף מא ע"ב:

◆

מוסף רש"י

יתומים. קטנים (גיטין לד.). **ב"ד מעמידין להם אפוטרופוס.** לכל אחד ואחד מן הקטנים (כתובות ק.). **ובורר להם חלק יפה.** לכל אחד, יפה לזה ויפה לזה (קדושין מב.) כל אפוטרופוס לתינוק שלו (כתובות ק.) כל אפוטרופוס יברור חלק יפה שלו, שמתוך כך יהיו חלקים שוים (גיטין לד.). **מה כח ב"ד.** שמינו להם אפוטרופוס (שם). **יתומין שקדמו ומכרו בנכסים מועטים.** דתנן (כתובות קח:) מי שמת והניח בנים ובנות, בזמן שהנכסים מרובין הבנים ירשו והבנות יזונו, נכסים מועטין הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים, וקדמו ומכרו קודם שבאו הבנות לב"ד והעמידום ב"ד לנכסים בחזקת בנות (סוטה כא: ובעי"ז כתובות קג.). **מה שמכרו מכרו.** אפילו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו, דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, וכ"ש בנכסים מרובין (רשב"ם ב"ב קמ.). **נפל הבית עליו ועל בת אחיו.** והיא אשתו, **צרתה חולצת.** לא מיפטרא בולא כלום משום צרת ערוה, שמא היא מתה ראשונה ואח"כ מת הוא, ותנן וכולן אם מתו העריות קודם לבעליהן צרותיהן מותרות בפ"ק (ב:) **ולא מתייבמת.** שמא הוא מת ראשון והויא לה הך צרת בתו (לעיל לא.). **והא קנין דאחיו הוא.** וכי מיית ליה פקע ליה קנינו, אבל כנסה הרי היא אשתו לכל דבר והכתוב קראה אשתו דכתיב ולקחה לו לאשה דקנייה בביאה וכי היכי דקידושי ביאה מאכילין בארוסה דאיתקוש הוויות להדדי, כך מאכילין ביבמה (כתובות נח.).